Med hjerte for kvinnen

Maja-Lisa Løchen, Eva Gerdts
Kvinnehjarter
 En medisinsk fagbok om vanlige hjertesykdommer. 203 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2015. Pris NOK 425
 ISBN 978-82-05-46397-4

Forfatterne angir at målgruppen er helsepersonell og studenter som arbeider med hjertesykdom hos kvinner, men også alle kvinnelige hjertepasienter, deres pårørende og venner og andre interesserte.

Fagboken inneholder til sammen 17 kapitler og er inndelt i tre deler som forfatterne skriver skal kunne leses selvstendig. Den første delen omhandler generelle forhold knyttet til kvinnehjertets anatomi, fysiologi, forebygging, risikofaktorer, undersøkelsesmetoder, medikamentell behandling og forskningsmetoder. I den andre delen tar forfatterne for seg de vanligste hjertesykdommene som kan ramme kvinner, som iskemisk hjertesykdom, hypertensiv hjertesykdom, atrieflimmer, aorta-stenose, mitralinsuffisiens og hjertesvikt. Den tredje delen er kort og omhandler mer spesielle risikofaktorer for hjertesykdom hos kvinner – illustrert med sykehistorier (preeklamsi som risikofaktor, p-piller, tobakk og rusmidler, hjerteskaide etter kreftbehandling).

De mange figurene og tabellene letter lesingen. Språket er gjennomgående godt og veksler mellom en populærvitenskapelig og faglitterær form.

Som kvinnelig kardiolog – som har brukt mye tid på å undervise og informere både kvinner og helsepersonell om hjertesykdom hos kvinner – hilser jeg en slik bok velkommen. Det er fortsatt viktig å informere om at hjertesykdom ikke bare er mennenes sykdom, men at den også kan ramme kvinner. Mye av det som omtales, gjelder både kvinner og menn, men der hvor det er forskjeller mellom kjønnene, understrekes det. Forfatterne påpeker også at det er behov for mer forskning på hjertesykdom hos kvinner, da kunnskapsgrunnlaget med hensyn til diagnostikk og behandling hos kvinner fortsatt er noe mangelfullt.

Det er imidlertid en krevende øvelse å skrive en lærebok for helsepersonell som samtidig skal være en bok for pasienter og pårørende. Med pasienter som målgruppe synes jeg det brukes for mange fremmedord, og det er utgreiinger om undersøkelser og diagnostikk som jeg tror kan være vanskelig tilgjengelig for pasienter og pårørende. Det er ikke så lett bare å hoppe over disse avsnittene, da det populærvitenskapelige innholdet hele tiden veksler med det faglige innholdet.

Som fagbok har boken også noen begrensninger. Det brukes mange ord, er få referanser, og en del funn fremsettes som allmenngyldige selv om de bare har vært vist i én enkelt studie. En lærebok på et område som er i så rivende utvikling som dette feltet, og hvor det fortsatt er mye vi ikke vet, ville styrket seg ved å ha flere referanser. Ved gjennomlesing fremkommer det noen faglige unøyaktigheter og småfeil. Boken begynner med en påstand om at hjertesykdom er den vanligste dødsårsaken for kvinner i Norge. Dette er ikke helt riktig: Ifølge Dødsårsaksregisteret var det flere kvinner som døde av kreft enn av hjertesykdom både i 2013 og 2014. Men alt i alt synes jeg likevel at boken er et godt initiativ og supplement til eksisterende faglitteratur på norsk.

Sigrun Halvorsen

Professor, Hjertemedisinsk avdeling
 Oslo universitetssykehus, Ullevål

Reflektert om kreft og død

Ellen Kristvik
I kreft og kjærleik
 Ettertankar. 333 s. Oslo: Samlaget, 2014.
 Pris NOK 349
 ISBN 978-82-521-8496-9

Det er kommet en rekke bøker om og fra de som er berørt av kreft og annen alvorlig sykdom de senere årene. Bestselgerne *Veien til Karlsvogna* av VG-journalist Jon Magnus og *Idas dans* av Gunnhild Corwin er rå dagboksberetninger fra de som har levd med en nær og kjær som har kreft og som så dør. Ellen Kristvik møtte sin kjæreste Jostein i moden alder, rett før han fikk tilbakefall av føflekkreft og døde i løpet av kort tid. Hun gir nå ut bok om sine opplevelser, ti år senere. Beretningen veksler i perspektiv: Forfatteren drar leseren direkte tilbake til den rå konfrontasjonen med kreftdiagnosen, møtet med helsevesenet, håp, skuffelse og livets avslutning. De subjektive fortellingene suppleres med refleksjoner i ettertid, faglitterære perspektiver og refleksjoner fra andre forfattere for å belyse hennes egne følelser.

Hvordan fungerer perspektivskiftet? Fra mitt ståsted gir det boken spenst og dybde. Jeg må tilstå en viss materialtretthet når jeg leser de mange pasient- og pårørendeberetningene som er kommet de siste årene. Det er begrenset hvor mange ganger man tåler å høre de samme frasene om lidelsen uten en viss tilvenningseffekt, på grensen til emosjonell avflating. Det skjer imidlertid ikke når jeg leser denne boken, og jeg tror det skyldes de mange perspektivene forfatteren anlegger. Hun er den fortvilte kjæresten, den balanserende moren i vanskelige «mine, dine og våre barn-situasjoner» midt oppe i sykdom, usikkerhet, tvil og fortvilelse. Samtidig er hun akademikeren som presenterer fugleperspektiv og nye, friske refleksjoner. Jeg vil særlig fremheve hennes refleksjoner over begrepet håp, som skjærer rett gjennom klisjeer og tilsløring. Kristvik penetrerer de ulike dimensjonene i møtet med sykdom i en uanstrengt veksling mellom det subjektive og det objektive. Språket er sobert og klart. Jeg presenterte *I kreft og kjærleik* for en venn av meg som har dysleksi og «aldri leser bøker». Han kastet seg over boken og bestilte den selv.

All honnør til Ellen Kristvik for dette gjennomarbeidede verket, som kan leses både som personlig beretning og som faglitteratur. *I kreft og kjærleik* er en bok som mange vil kunne bruke til støtte, refleksjon og fundamental innsikt for å mestre møtet med sykdom og død: en bok å bli klok av.

Audun Myskja

Fagveileder, Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg